

MIECZYŚLAW OMYŁA
Uniwersytet Warszawski

ROMAN SUSZKO

I. DZIEŁA. A. Rozprawy, artykuły, abstrakty. *O zdaniach tautologicznych.* Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk XIV, 1947, s. 159-160; *W sprawie logiki bez aksjomatów.* „Kwartalnik Filozoficzny” XVII, 1948, s. 199-205; *Logika matematyczna, i teoria podstaw matematyki w ZSRR.* „My 1 Współczesna”, nr 12 (43), 1949, s. 390-39;. *O analitycznych aksjomatach i logicznych regułach wnioskowania.* Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Prace Komisji Filozoficznej VII, nr 5, 1949, s. 1-30; *Z teorii definicji,* j. w., s. 31-59; *Canonic axiomatic systems.* „Studia Philosophica” IV, 1951, s. 301-330; *Aksjomat, analityczno i aprioryzm.* „My 1 Filozoficzna”, nr 4 (6), 1952, s. 129-161; *Czy logika znów pod znakiem zapytania?* „My 1 Filozoficzna”, nr 1, (15), 1955, s. 229-234; *On the extending of models. II. Common extensions* (wspólnie z J. Łosiem). „Fundamenta Mathematicae” XLII, 1955, s. 343-347; *On the infinite sums of models* (wspólnie z J. Łosiem). „Bulletin de l’Academie Polonaise des Sciences” 3, 1955, s. 201-202; *Formalna teoria warto ci logicznych. I.* „Studia Logica” VI, 1957, s. 145-237; *Logika formalna a niektóre zagadnienia teorii poznania.* „My 1 Filozoficzna”, nr 2 (28), 1957, s. 27-56; *Logika formalna a niektóre zagadnienia teorii poznania. Diachroniczna logika formalna.* „My 1 Filozoficzna”, nr 3 (29), 1957, s. 34-67; *On the extending of models (IV). Infinite sums of models* (wspólnie z J. Łosiem). „Fundamenta Mathematicae” XLIV/1, 1957, s. 52-60; *W sprawie antynomii kłamcy i semantyki j zyka naturalnego.* Zeszyty Naukowe Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Warszawskiego nr 3, PWN, Warszawa 1957, s. 49-56; *Zarys elementarnej składni logicznej,* j. w., s. 3-47; *Remarks on sentential logics* (wspólnie z J. Łosiem). „Indagationes Mathematicae” XX, 1958, s. 177-183; *Syntactic structure and semantical reference. I.* „Studia Logica” VIII, 1958, s. 213-244; *On the extending of models (V). Embedding theorems for relational models* (wspólnie z J. Łosiem i J. Słomskim). „Fundamenta Mathematicae” XLVIII, 1960, s. 113-121; *Syntactic structure and semantical reference. II.* „Studia Logica” IX, 1960, s. 63-91; *Concerning the method of logical schemes, the notion of logical calculus and the role of consequence relations.* „Studia Logica” XI, 1961, s. 185-216; *A note concerning the binary quantifiers.* „Theoria” XXVIII, 1962, s. 269-276; *O kategoriach syntaktycznych i denotacjach wyraż w j zykach sformalizowanych,* w; *Rozprawy logiczne. Księga pami tkowa ku czci profesora Kazimierza Ajdukiewicza.* PWN, Warszawa

1964, s. 193-204. *A note concerning the rules of inference for quantifiers*. "Archiv für mathematische Logik und Grundlagenforschung" VII, 1965, s. 124-127; *Wykłady z logiki formalnej*. Cz. I. PWN, Warszawa 1965, 152 s. (Do druku przygotowała B. Stanosz);

An abstract scheme of development of knowledge, w: *Actes X Congress International d'Histoire des Sciences Varsovie 1965*. Ossolineum, Wrocław 1966, s. 52- 55; *Logika formalna a rozwój poznania*. „Studia Filozoficzne”, nr 1 (44), 1966, s. 51-61; *Logika formalna a niektóre zagadnienia teorii poznania*. *Diachroniczna logika formalna*, w: *Logiczna teoria nauki. Wybór artykułów*, wyboru dokonał T. Pawłowski. PWN, Warszawa 1966, s. 505-576; *Non-creativity and translatability in terms of intensions*. "Logique et Analyse IX, 1966, s. 360-363. *O klasach normalnych i nienormalnych na terenie j zyka potocznego. Z bada nad poj ciami klasy. I* (wspólnie z Z. Kraszewskim). „Studia Logica” XIX, 1966, s. 127-146; *A proposal concerning the formulation of the infinitistic axiom in the theory of logical probability*. "Colloquium Mathematicum" XVII, 1967, s. 347-349; *An essay in the formal theory of extension and of intension*. „Studia Logica” XX, 1967, s. 7-36; *Probabilistyczna ilogiczna niezale no zda*, w: *Fragmety filozoficzne, seria trzecia. Ksi ga pami tkowa ku czci profesora Tadeusza Kotarbi skiego w osiemdziesi t rocznic urodzin*. PWN, Warszawa 1967, s. 265-267; *A note concerning the theory of descriptions* (wspólnie z H. Lewandowskim). „Studia Logica” XXII, 1968, s. 51-56. *Formal logic and the development of knowledge*, w: *Colloquium in Philosophy of Science*. London 1965, Amsterdam: North-Holland, s. 210-222; *Klasy normalne i nienormalne a teoriomnogo ciowe i mereologiczne poj cie klasy. Z bada nad poj ciami klasy. II* (wspólnie z Z. Kraszewskim). „Studia Logica” XXII, 1968, s. 85-97;

Non-Fregean logic and theories. *Analele Universitatii Bucuresti*. "Acta Logica" XI, 1968, s. 105-125. Przekład rosyjski tej pracy w zbiorze artykułów *Neklassi eskaja logika*. Moskwa 1970; *Ontologia w Traktacie L. Wittgensteina*. „Studia Filozoficzne”, nr 1, 1968, s. 97-121. Wersja angielska tej pracy ukazała si w "Notre Dame Journal of Formal Logic" IX, 1968, s. 7-33; *Consistency of some non-Fregean theory*. *Notices of the American Mathematical Society* XVI, 1969, abstrakt nr 664-23, s. 506; *Wywody, dowody, rz dy twierdze*. *Rozprawy Filozoficzne*. Towarzystwo Naukowe w Toruniu. Prace Wydziału Filologiczno-Filozoficznego 21. PWN, Toru 1969, s. 343-348; *A note on abstract logics* (wspólnie z S. L. Bloomem i D. J. Brownem). "Bulletin de l'Academie Polonaise des Sciences" 18, 1970, s. 109-110; *Some theorems on abstract logics* (wspólnie z S. L. Bloomem i D. J. Brownem). "Algebra i Logika", Seminar 9, 1970, s. 274-280; *Identity connective and modality*. „Studia Logica” XXVII, 1971, s. 739; *Quasi-completeness in non-Fregean logic*. „Studia Logica” XXIX, 1971, s. 1-16. *Reifikacja sytuacji*.

„Studia Filozoficzne”, nr 2, 1971, s. 65-82; *Semantics for the sentential calculus with identity* (wspólnie z S. L. Bloomem). „Studia Logica” XXVIII, 1971, s. 7782; *Sentential calculus with identity (SCI) and G-theories*. "Journal of Symbolic Logic" XXXVI, 1971, s. 709-710; *Sentential variables versus sentential constants*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego 255. Prace z Logiki 6, 1971, s. 85-88; *Systemy S4 i S5 Lewisa a spójnik identyczności* (wspólnie z W. Andarowskim). „Studia Logica” XXIX, 1971, s. 169-181; *A note on adequate models for non-Fregean sentential calculi*. "Bulletin of the Section of Logic" I/4, 1972, s. 42-45; *A note on modal systems and SCI*, jw., s. 38-41; *Definitions in theories of kind W* (wspólnie z M. Omyl). "Bulletin of the Section of Logic" I/3, 1972, s. 14-19;

Descriptions in theories of kind W (wspólnie z M. Omyl), jw., s. 8-13; *Equational logic and theories in sentential language*. "Bulletin of the Section of Logic" I/2, 1972, s. 2-29; *Investigations into sentential calculus with identity* (wspólnie z S. L. Bloomem). "Notre Dame Journal of Formal Logic" XIII, 1972, s. 289-308; *SCI and modal systems*. "Journal of Symbolic Logic" XXXVII, 1972, s. 436-437; *Abolition of the Fregean Axiom*. Instytut Filozofii i Socjologii PAN. Warszawa 1973; *Abstract Logics* (wspólnie z D. J. Brownem). Rozprawy Matematyczne 102, PWN, Warszawa 1973, s. 5-41. *Adequate models for the non-Fregean Sentential Calculus (SCI)*, w: *Logic, language and probability*. A selection of papers of the 4th Congress for Logic, Methodology and Philosophy. Dordrecht: Reidel, 1973, s. 49-54; *A note on intuitionistic sentential calculus (ISC)*. "Bulletin of the Section of Logic" IU/I, 1974, s. 20-21; *Dual spaces for topological Boolean algebras* (wspólnie z R. Quackenbuschem), jw., s. 16-19; *EN-logic* (wspólnie z A. Michaels), jw., s. 13; *Equational logic and theories in sentential language*. "Colloquium Mathematicum" XIX/1, 1974, s. 19-23; *Some notions and theorems of McKinsey and Tarski, and SCI*. "Bulletin of the Section of Logic" III/2, 1974, s. 35; *A note on the least Boolean theory in SCI*. "Bulletin of the Section of Logic" IV/4, 1975, s. 136-137; *Abolition of the Fregean Axiom*. "Lecture Notes in Mathematics", nr 453, 1975, s. 169-239; *Remarks on Łukasiewicz three-valued logic*. "Bulletin of the Section of Logic" IV/3, 1975, s. 87-90; *Ultraproducts of SCI-models* (wspólnie z S. L. Bloomem). "Bulletin of the Section of Logic" IV/1, 1975, s. 9-14; *Sentential calculus of identity and negation* (wspólnie z A. Michaels). Reports on Mathematical Logic 7, 1976, s. 87-106; *On distributivity of closure systems* (wspólnie z W. Dziakiem). "Bulletin of the Section of Logic" VI/2, 1977, s. 64-66; *On filters and closure systems*, jw., s. 151-155; *The Fregean axiom and Polish mathematical logic in the 1920s*. „Studia Logica” XXXVI, 1977, s. 376-380; *1979 Filters and natural extensions of closure systems* (wspólnie z T. Weinfeld). "Bulletin of the Section of Logic" VII/3, 1979, s. 130-132.

B. Recenzje napisane przez Romana Suszka. Jerzy Słupecki: *Uwagi o sylogistyce Arystotelesa*. "Journal of Symbolic Logic" XIII, 1948. s. 166; Jerzy Ło : *Próba aksjomatyzacji logiki tradycyjnej, jw.*, s. 166-167; Andrzej Mostowski: *Logika matematyczna*. "Synthese" VII, 1948-49, s. 229-301. Jerzy Ło . *Logiki wielowartościowe a formalizacja funkcji intensjonalnych*. "Journal of Symbolic Logic" XIV, 1949, s. 64-65; *Wyprawa przeciw skolemitom* (Recenzja pracy Michaela Davida Resnika: *On Skolem's paradox*. "The Journal of Philosophy" LXIII/15, 1966, s. 425-43 8), w: „Studia Filozoficzne”, nr 2 (49), 1967, s. 264-266; Andrzej Mostowski: *Thirty years of foundational studies*. „Studia Logica” XXII, 1968, s. 169-170.

C. Okazjonalne artykuły. Kazimierz Ajdukiewicz. „Nauka Polska” IX/3 (35), 1961, s. 69-72; *Filozofia jako nauka o nauce*. „Argumenty”, nr 24, 1961, s. 10; *Bertrand Russell -ojciec logicznego pozytywizmu. W 90-lecie urodzin*. „Argumenty”, nr 20, s. 67; *Pami ci Kazimierza Ajdukiewicza*. „Trybuna Ludu”, nr 105, 17 IV 1963; Kazimierz Ajdukiewicz. „Argumenty” VIII/17 (255), 1963, s. 3; *Logika*. „Studia Filozoficzne”, nr 4 (39), 1964, s. 37 (w serii artykułów „Filozofia polska w dwudziestoleciu”); *Logika* (wspólnie z B. Stanoszow), w: *Wielka encyklopedia powszechna*, t. VI, PWN, Warszawa 1965, s. 582-585.

II . OPRACOWANIA. Bardzo dobrym opracowaniem pogl dów Suszki dotycz cych niefregowskiej logiki zdaniowej jest recenzja: G. Malinowski, J. Zygmunt: *R. Suszko „Abolition of the Fregean Axiom”*. Erkenntnis, 12 (1978), s. 369-380.

Po mierci Profesora Romana Suszki odbyły si dwie Sesje i trzy konferencje naukowe po wi cone pami ci i dorobkowi naukowemu Romana Suszki, a mianowicie:

1. Sesja Naukowa zorganizowana przez Rad Naukow IFiS PAN oraz PTF Oddział Warszawski dla uczczenia pi tej rocznicy mierci Profesora Romana Suszki, Pałac Staszica, 15 VI 1984 r.

2. XXX Konferencja Historii Logiki dedykowana Romanowi Suszce, Kraków, 19-21 X 1984 r.

3. Filozoficzne zastosowania logiki niefregowskiej. Krasiczyn, 19-22 VI 1989 r. Konferencja zorganizowana przez profesora Leona Koję przy współudziale programu „Znak-J zyk-Rzeczywisto ”.

4. Konferencja zorganizowana przez Wydział Matematyczno-Przyrodniczy Wy szej Szkoły Rolniczo-Pedagogicznej w Siedlcach dla uczczenia X rocznicy mierci Profesora Romana Suszki, wrzesie 1989 r.

5. Sesja naukowa dla uczczenia 80 rocznicy urodzin i 20 mierci profesora Romana Suszki, XLV Konferencja Historii Logiki, Kraków 26-27 X 1999 r.

Opracowania twórczości Romana Suszki zawarte są przede wszystkim w sprawozdaniach z Konferencji i z Sesji naukowych poświęconych Jego pamięci oraz w numerach czasopism dedykowanych Romanowi Suszce, a oto najważniejsze z nich:

[1] Z. Simbierowicz: *Sesja naukowa poświęcona pamięci Profesora Romana Suszki*, „Studia Filozoficzne”, 7, 1984, s. 179-183.

[2] R. Wójcicki: *Romana Suszki semantyka sytuacyjna*. „Studia Filozoficzne”, 7, 1984, s. 7-18 (wersja angielska znajduje się w „Studia Logica”, XLIII, 4, 1984, s. 323-340).

[3] B. Wolniewicz: *Wspomnienie o Suszce*. „Studia Filozoficzne” 7, 1984, s. 179-183.

[4] M. Omyła, J. Zygmunt: *Roman Suszko (1919-1979): A Bibliography of the Published Work with an Outline of His Logical Investigations*. „Studia Logica”, 43, 1984, s. 421-441.

[5] M. Omyła: *Filozofia logiki Romana Suszki* „Studia Filozoficzne”, 3 (244), 1986, s. 3-6.

[6] M. Omyła: *O życiu i twórczości Romana Suszki*. „Studia Semiotyczne” XIV-XV, 1986, s. 13-22.

[7] M. Omyła: *Zarys logiki niefregowskiej*. PWN, Warszawa 1986.

[8] *Essays on Philosophy and Logic. Proceedings of the XXXth Conference on the History of Logic. Dedicated to Roman Suszko. Cracow, October 19-21, 1984*. Cracow 1987, red. J. Perzanowski.

[9] *Szkice z semantyki i ontologii sytuacji. Zbiór referatów z Konferencji na temat: „Filozoficzne zastosowanie logiki niefregowskiej” (Krasiczyn 19-22 VI 1989)*, pod red. M. Omyły. Warszawa 1991.

[10] R. Wójcicki: *Semantyka sytuacyjna logiki niefregowskiej*, w: *Znaczenie i prawda. Rozprawy Semiotyczne*, red. Jerzy Pelc. Warszawa 1994, s. 261-284.

[11] M. Omyła: *Słowo wstępne*, w: *Roman Suszko: Wybór pism*, red. M. Omyła. Biblioteka Myśli Semiotycznej, Warszawa 1998.

III. WIADOMOŚCI BIOGRAFICZNE. Roman Suszko urodził się 9 listopada 1919 roku w Podborzku k/Cieszyna, obecnie Republika Czeska. Ojciec Romana, Jerzy Suszko był wybitnym chemikiem, najpierw pracownikiem naukowym Uniwersytetu Jagiellońskiego, a następnie kolejno profesorem Politechniki Lwowskiej i Uniwersytetu Poznańskiego. Był również członkiem PAU, a następnie PAN. W latach 1952-1956 pełnił funkcję rektora Uniwersytetu Poznańskiego. Roman Suszko uczęszczał do szkół w Cieszynie, Krakowie, Lwowie i Poznaniu. Wiadectwo dojrzało do uzyskania w 1937 roku w gimnazjum klasycznym im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu. W tym samym roku rozpoczął studia w zakresie: fizyki, matematyki

i chemii w Uniwersytecie Poznańskim. W 1939 roku został przesiedlony do Krakowa, gdzie spędził cały okres okupacji. Najpierw pracował w fabryce Gablenz i Syn jako dozorca nocny, a następnie w Elektrowni Miejskiej jako portier i telefonista. Równocześnie studiował fizykę, matematykę i filozofię pod kierunkiem profesorów UJ. Logikę studiował pod kierunkiem profesora Zygmunta Zawirskiego. W 1944 roku prowadził zajęcia z logiki i metodologii nauk na tajnych kompletach UJ dla słuchaczy studiów matematyczno-przyrodniczych. W 1945 r. uzyskał stopień magistra filozofii UJ na podstawie pracy *Dorobek logiki polskiej*, której promotorem był profesor Zygmunt Zawirski. W 1945 roku pracuje jako młodszy asystent profesora Zygmunta Zawirskiego w Seminarium Filozoficznym UJ. W 1946 roku przenosi się z Krakowa do Poznania, gdzie do 1953 roku pracuje w Uniwersytecie Poznańskim w Katedrze Teorii i Metodologii Nauk Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego, kierowanej przez profesora Kazimierza Ajdukiewicza. W 1948 roku uzyskuje tam stopień naukowy doktora z zakresu teorii i metodologii nauk na podstawie rozprawy ogłoszonej w dwu artykułach: *O analitycznych aksjomatach i logicznych regułach*, oraz *Z teorii definicji*. Promotorem był profesor Kazimierz Ajdukiewicz. W 1951 r. habilituje się z logiki również na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego na podstawie rozprawy *Canonic axiomatic systems*, *Studia Philosophica* IV, Poznań 1951. W 1953 r. przeniesiony zostaje do katedry Logiki na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego. Objął tam najpierw stanowisko adiunkta, a następnie zastępcy profesora. Nominację na docenta uzyskał w 1954 r. W 1956 r. zgodnie z ówczesnym ustawem przeprowadził przewód doktorski i na podstawie rozprawy: *Logika formalna a niektóre zagadnienia teorii poznania* uzyskał w 1957 r. stopień doktora nauk filozoficznych. Tytuł profesora nadzwyczajnego otrzymuje w 1959 r. Od początku swego pobytu w Warszawie ściśle współpracuje z PAN, najpierw w latach 1954-1955 jest dodatkowo zatrudniony w Instytucie Matematycznym PAN, gdzie współpracuje z Grupą Algebry kierowaną przez profesora Jerzego Łośa, a następnie od 1955 r. pracuje na pół etatu w Zespole Logiki IFiS PAN, kierowanym przez profesora Kazimierza Ajdukiewicza.

W latach 1955-1956 pełnił obowiązki prodziekana Wydziału Filozoficznego. W 1958 roku otrzymuje stypendium z Fundacji Forda na półroczne prowadzenie prac badawczych w USA. W 1959 r. otrzymuje tytuł profesora nadzwyczajnego. W 1960 r. wybrany został dziekanem Wydziału Filozoficznego UW. Funkcję tę pełnił w latach 1960-1963. W 1961 r. po przejściu K. Ajdukiewicza na emeryturę zostaje Kierownikiem Katedry Logiki II Wydziału Filozoficznego UW i pełni tę funkcję do końca grudnia 1965 r. Z końcem grudnia 1965 rezygnuje z pracy w UW i przenosi się do IFiS PAN, gdzie w latach 1966-1969 jest kierownikiem Zespołu Logiki IFiS PAN.

W latach 1967-1969 przebywa w USA jako *visiting professor* w Stevens Institute of Technology w Hoboken, New Jersey. W 1970 r. zwalnia się z pracy w IFiS PAN i wyjeżdża do USA, gdzie w latach 1970-1973 pracuje jako profesor w Stevens Institute of Technology w Hoboken, New Jersey. Po powrocie z USA jest zatrudniony z powrotem w Zespole Logiki IFiS PAN, a od lutego 1974 do lutego 1975 jest kierownikiem tego Zespołu. Również w 1974 roku podejmuje dodatkową pracę na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Wydziału Szkoły Rolniczo-Pedagogicznej w Siedlcach.

Roman Suszko prezentował swoje wyniki naukowe na wielu konferencjach międzynarodowych i krajowych. Wymienimy tutaj najważniejsze z nich:

(a) Konferencje międzynarodowe:

(1) Międzynarodowy Kongres Logiki, Metodologii i Filozofii Nauki, Jerozolima 1964r., Amsterdam 1967 r., Bukareszt 1971 r.

(2) Międzynarodowe Kolokwium Historii Nauki, Londyn 1965 r.

(3) X Algebraic Colloquium held in memory of A. I. Malcev, Novosibirsk, 1969 r.

(4) Międzynarodowa Konferencja z Formalnej Metodologii Nauk Empirycznych, Jabłonna, 1974 r.

W czasie pobytu w Stanach Zjednoczonych przedstawiał swoje wyniki na następujących spotkaniach naukowych:

(5) Meeting American Mathematical Society, kwiecień 2-5, 1969 r.

(6) Meeting of the Association for Symbolic Logic: Atlanta City 1, 1971 r.; New York, 28 XII, 1971 r.

(7) Boston Logic Colloquium, grudzień 1972 r.

(b) Konferencje krajowe:

(8) VI Zjazd Matematyków Polskich, Warszawa 1948 r.

(9) Konferencje Historii Logiki, Kraków: 1959, 1967, 1974, 1975, 1976, 1977 r.

(10) Jesienna Szkoła Logiczna, Międzygórze XI, 1977 r.

Oprócz działalności naukowej i organizacyjnej Roman Suszko pełnił również funkcje redakcyjne, m. in. był jednym z założycieli w 1953 r. „*Studia Logica*”, polskiego czasopisma logicznego o międzynarodowym zasięgu i do końca swojego życia zasiadał w jego radzie programowej. Ponadto był redaktorem naukowym dwóch księzek Henryka Greniewskiego: *Elementy logiki indukcyjnej*. PWN, Warszawa 1955, oraz *Elementy logiki formalnej*. PWN, Warszawa 1955.

W 1970 roku Roman Suszko został zaproszony przez reżysera Marka Piwowskiego do zagrania krótkiej roli w pełnym humoru filmie *Rejs*. Suszko występuje tam w dwóch scenach i wypowiada tam dwie kwestie, które mają

zarówno logiczny jak i filozoficzny aspekt. W sierpniu 1978 r. Suszko był ze swoimi siostrami na wycieczce w rodzinnych stronach na Zaolziu. Podczas wycieczki si przezi bił, i taki był pocz tek objawów choroby nowotworowej. W tym okresie przygotowywał referat na mi dzynarodow konferencji po wi con filozoficznym i praktycznym zastosowaniom logik nieklasycznych. Jego referat *Logiki i filozofie* miał inaugurowa t Konferencj w Centrum Banacha. Niestety, profesor Roman Suszko zmarł w Warszawie 3 czerwca 1979, a Konferencja odbyła si w sierpniu 1979 r. w Toruniu.

IV. POGŁ DY. Roman Suszko napisał 85 prac naukowych, które rozproszone s w presti owych, mi dzynarodowych czasopismach specjalistycznych, takich jak: "Fundamenta Mathematicae", "Journal of Symbolic Logic", "Colloquium Mathematicum", "Synthese", "Theoria", "Logique at Analyse", "Archiv für mathematische Logik und Grunlagen-Forschung", „Studia Logica” i nie s na ogół dzisiaj znane poza w skim gronem logików. Suszko nie pisał artykułów z zakresu filozofii logiki czy filozofii j zyka. Pogl dy filozoficzne na j zyk i logik wypowiadał na ogół na marginesie swoich naukowych rozwa a . Najwi cej uwag filozoficznych Suszki dotycych j zyka, logiki, nauki i poznania znale mo na w takich pracach jak: *Logika formalna a niektóre zagadnienia teorii poznania; Wykłady z logiki formalnej. Cz I; Logika formalna a rozwój poznania; Ontologia w Traktacie L. Wittgensteina; Reifikacja sytuacji, oraz Abolition of Fregean Axiom*. Suszko szukał odpowiedzi mi dzy innymi na nast puj ce pytania z zakresu filozofii logiki i j zyka: Dlaczego my lenie mo e by w du ej mierze wprowadzone do manipulowania znakami według pewnych formalnych reguł? Jakie własno ci formalne powinien mie rachunek logiczny? Czy wiat znacze i sensów istnieje poza wszelkim j zykiem? Czy okre laj c, na przykład, w aksjomatyczny sposób rachunek logiczny, ustalamy tylko znaczenie stałych logicznych, czy te w jaki sposób wyra amy pewn ontologi ? Czy nie ciśle i wieloznaczno my lenia w j zyku naturalnym jest mo liwa do opisanie przez ciśle formalne prawa? Dlaczego współczesna logika skłania nas do opisywania rzeczywisto ci jako uniwersum przedmiotów, posiadaj cych własno ci i powi zanych mi dzy sob relacjami, a nie tak, jak twierdził Wittgenstein - jako ogółu faktów?

Spróbujemy tutaj wydoby te spo ród jego pogl dów filozoficznych głoszonych i propagowanych przez Suszk , które, jak si wydaje, inspirowały jego twórczo logiczn .

A. Logika i j zyk. Według Suszki, przedmiotem bada logicznych s wszelkie konstrukcje poj ciowe powstałe w wyniku poznawania wiata. Ogół tych konstrukcji Suszko nazywa materiałem logicznym. Materiał ten ma charakter j zykowy i jest dany w postaci rozpraw naukowych, traktatów

filozoficznych, a tak e w postaci dyskusji i wykładów. Stan bada logicznych w danym okresie jest uzale niony od znanego w tym czasie materiału logicznego oraz od dost pnych narz dzi badawczych. Wszelkie konstrukcje poj ciowe w logice - zdaniem Suszki - musz znale oparcie w konstrukcjach powstałych w wyniku bezpo redniego poznania wiata. Narz dzia badawcze logiki, to według Suszki przede wszystkim metody matematyczne. Suszko preferuje w logice przede wszystkim metody teoriomnogo ciowe, algebraiczne a tak e topologiczne.

Syntaktyczne badania nad j zykiem naturalnym prowadzone w logice rozpadaj si na dwa etapy: (1) badania analityczno-klasyfikacyjne, (2) konstrukcje j zyków sformalizowanych. W badaniach syntaktycznych prowadzonych w logice wyodr bnia si tylko te rodzaje wyra e , których rola składniowa jest ci le zwi zana z ich funkcj semantyczn . Najprostsze z takich wyra e nazywa Suszko wyrazami w sensie logicznym. Wyrazami w sensie logicznym s według Suszki wszelkiego rodzaju zmienne zarówno nazwowe jak i zdaniowe, funktory, operatory oraz ewentualnie proste nazwy i proste zdania. Badania analityczno-klasyfikacyjne stanowi wst pne przygotowanie do konstrukcji j zyków sformalizowanych. W logice badamy bowiem j zyki naturalne oraz j zyki poszczególnych nauk tworzc ich idealne obrazy czy te wzorce zwane j zykami sformalizowanymi. W pracach *Syntactic structure and semantical reference I, II* Suszko wyra a pogl d, e

(i) wszystkie badane dot d w logice j zyki mog by reprezentowane przez jeden syntaktyczny schemat;

(ii) istnieje jeden wspólny dla wszystkich tych j zyków schemat relacji semantycznego odniesienia.

Jako hipotez wyja niaj c te fakty przyjmuje Suszko zało enie, e istniej „strukturalne ramy syntaktyczne”, w które wiadomo mo e ujmowa rzeczywisto . Ramy te zostały wyznaczone przez powierzchni wiata. Powierzchnia wiata, jest to - według Suszki - wszystko to, co stanowiło obiektywny korelat wyłaniaj cej si w zamierzchłej przeszło ci dyskursywnej wiadomo ci ludzkiej i, jak pisze Suszko w pracy *Logika formalna a niektóre zagadnienia teorii poznania...*, „ składa si ona z uniwersum, którego elementami s niezbyt wielkie i niezbyt małe rzeczy, trwaj ce w czasowo-przestrzennym otoczeniu człowieka pierwotnego oraz z charakterystyki obejmuj cej proste zewn trzne cechy tych rzeczy i stosunki pomi dzy nimi. Do tego modelu dobudowany został pierwotny aparat poj ciowy i struktura syntaktyczna tego aparatu jest refleksem ontologicznej struktury przysługuj cej powierzchni wiata”. Struktura logiczna j zyka dobudowanego do pewnego fragmentu rzeczywisto ci nigdy nie jest dowolna i nie ma

charakteru czysto j zykowego, tylko jest wyznaczona przez struktur ontologiczn fragmentu wiata, do którego ten j zyk si odnosi.

Według Suszki, ródlem intersubiektywnego sensu wyra e dowolnego j zyka J jest odnoszenie si wyra e tego j zyka do pewnej realno ci R i wyst powanie relacji semantycznych mi dzy wyra eniami danego j zyka J , a odpowiednimi fragmentami rzeczywisto ci R . Rozumienie wyra e przez u ytkowników j zyka jest wi c według Suszki wtórne w stosunku do relacji semantycznych zachodz cych mi dzy j zykiem a sfer obiektywn . Według Suszki wiat jako cało nigdy nie jest przedmiotem poznania. Przedmiotem poznania na danym etapie rozwoju jest tylko taki fragment rzeczywisto ci, do którego podmiot poznaj cy jest w stanie dobudowa odpowiedni j zyk. Aby bada w sposób precyzyjny zwi zek mi dzy przedmiotem a podmiotem poznania, zarówno przedmiot poznania jak i podmiot poznaj cy musz by w sposób cisły opisane. Przedmiotem poznania s zawsze objekty z pewnego ustalonego zbioru, pewne ich własno ci, oraz niektóre relacje mi dzy nimi zachodz ce. Teoriomnego ciowe ramy w które wiadomo ujmuje rzeczywisto , czyni z tej rzeczywisto ci pewien model j zyka, którym podmiot si posługuje. Teori zbiorów i relacji przyjmował Suszko jako formaln teori rzeczywisto ci.

Według Suszki, istniej pewne zasady semantyczne ł cz ce syntaktyczne reguły konstrukcji wyra e z ich odniesieniem przedmiotowym. Zasady te pozwalaj wprowadzi poj cie modelu dla dowolnego j zyka „standardowo sformalizowanego”. Według Suszki, j zyki przedmiotowe, które logika formalna wydobywa z j zyków naturalnych oraz z j zyków poszczególnych nauk, s j zykami, które realizuj ide Leibniza j zyków dobudowanych do pewnych dziedzin przedmiotów, w taki sposób, e ka de wyra enie stałe odnosi si do pewnego obiektu w modelu oraz budowa wyra e zło onych odzwierciedla w pewnym sensie budow ich denotacji, Ten sposób budowy wyra e w j zykach sformalizowanych jest, zdaniem Suszki, warunkiem koniecznym, aby my lenie o przedmiotach mogło by zast piane operowaniem symbolami tych j zyków według pewnych formalnych reguł.

B. Teoria modeli jako formalna teoria poznania. Teoria poznania bada opozycj epistemologiczn : $\langle S, O \rangle$ gdzie S jest podmiotem poznaj cym, a O przedmiotem poznania. Dzi ki semantyce, zdaniem Suszki, współczesna logika mo e w sposób cisły opisa pewne aspekty rozwoju poznania oraz rzuci nowe wiatło na tradycyjne problemy rozwa ane przez teoretyków poznania. Suszko uto samia podmiot poznaj cy S z układem (J, Cn, A, T) gdzie J jest sformalizowanym j zykiem, którym dysponuje podmiot poznaj cy. Cn jest operacj konsekwencji okrelon w j zyku J , A jest zbiorem analitycznych aksjomatów obowizuj cych w j zyku J , T jest zbiorem zda uznawanych przez podmiot poznaj cy S . Zdania j zyka J reprezentuj

wszelkie sądy, jakie może pomyśleć podmiot poznający, predykaty języka J reeprezentują wszelkie pojęcia jakimi dysponuje podmiot S , z kolei operacja konsekwencji Cn to ogół logicznych zasad myślenia, zbiór aksjomatów analitycznych A , to pozallogiczne zasady myślenia, w jakie wyposażony jest podmiot poznający. Z kolei przedmiot poznania, to zbiór przedmiotów U które są dostępne podmiotowi poznającemu, oraz pewne ich własności oraz relacje między nimi zachodzące. Jednym słowem, przedmiot poznania Suszko traktuje jako zamierzony model M dla języka, którym dysponuje podmiot poznający. Badanie opozycji epistemologicznej $\langle S, O \rangle$ Suszko zastępuje badaniem układu $\langle (J, Cn, A, T); M \rangle$.

Oznaczmy przez $Ver(J, M)$ zbiór zdań prawdziwych języka J w modelu M . Z twierdzenia Tarskiego o niedefiniowalności prawdy dla modelu M w języku przedmiotowym J wyprowadza Suszko wniosek, że przedmiot poznania jest transcendentny wobec podmiotu poznającego i nie jest tworem podmiotu poznającego, jak to uważają idealisci. Wprawdzie Ajdukiewicz przeprowadzał wcześniej podobne rozumowanie, nie posługiwał się jednak pojęciem modelu języka. Suszko był jednym z pierwszych logików na świecie, który stosował teorię modeli języków sformalizowanych do badania problemów pozamatematycznych. W szczególności do analizy rozwoju poznania. Intuicyjnie rozwój poznania, według Suszki, polega na tym, że coraz więcej wiemy o coraz obszerniejszym świecie. Aby zdać z tego sprawę, Suszko rozważa ciąg przekształcających się opozycji epistemologicznych:

$$\langle (J, Cn, A, T), M \rangle / \langle (J^*, Cn^*, A^*, T^*), M^* \rangle / \langle (J^{**}, Cn^{**}, A^{**}, T^{**}), M^{**} \rangle / \dots$$

Suszko rozważał dwa rodzaje rozwoju poznania: (1) Rozwój poznania ewolucyjny, gdy nie zmienia się przedmiot poznania czyli $M = M^*$, ale mogą się zmieniać aksjomaty analityczne, następuje ich systematyzacja, bądź też następuje wzmocnienie przyjmowanych aksjomatów analitycznych, albo też poszerza się wiedza podmiotu na temat tego samego przedmiotu poznania. W ewolucyjnym procesie poznania zachodzi związek:

$$T \cap Ver(J, M) \subset T^* \cap Ver(J^*, M^*),$$

(2) Rozwój poznania rewolucyjny, gdy podmiot poznania dociera do zasadniczo nowych przedmiotów, wtedy: $M \neq M^*$, a mianowicie $U \subset U^*$ oraz $U \neq U^*$, wtedy może się zdarzyć, że $Ver(J, M) \not\subset Ver(J^*, M^*)$. Zdania prawdziwe w dotychczasowym modelu M , mogą przestać być prawdziwe w nowym modelu M^* . Zastosowanie logiki formalnej do badania rozwoju poznania nazywał Suszko diachroniczną logiką formalną. Suszkę fascynowała możliwość ścisłego ujęcia problematyki dotyczącej rozwoju poznania. Badania Suszki z zakresu diachronicznej logiki formalnej zapoczątkowały w Polsce stosowanie teorii modeli w badaniach filozoficznych, w szczególności badań z zakresu formalnej metodologii nauk empirycznych, które to badania później, w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych, bardzo bujnie się rozwijały.

C. Logika niefregowska. Według standardowej teorii modeli, dowolnej funkcji zdaniowej w danym modelu M odpowiada zbiór przedmiotów z uniwersum modelu U , które spełniają funkcję zdanii. W szczególności jeżeli funkcja zdaniowa jest zdaniem, to albo każdy przedmiot spełnia to zdanie i wtedy jest ono prawdziwe, albo żaden przedmiot go nie spełnia i wtedy jest ono fałszywe. Denotacją dowolnego zdania prawdziwego w modelu M jest uniwersum tego modelu U , a denotacją dowolnego zdania fałszywego jest zbiór pusty \emptyset . Semantyczne założenie, że wszystkie zdania prawdziwe mają jedną wspólną denotację oraz, że wszystkie zdania fałszywe mają również jedną wspólną denotację, nazwał Suszko semantyczną wersją aksjomatu Fregego, a współczesną teorię modeli nazywał Suszko fregowską teorię modeli. U podstaw stworzonej przez Suszka logiki niefregowskiej znajdują się następujące poglądy:

(1) Korelatem semantycznym zdania nie jest żaden zbiór przedmiotów, tylko sytuacja przez to zdanie przedstawiana.

(2) Logika powinna być dwuwartościowa, tzn. każde zdanie w sensie logicznym jest prawdziwe bądź fałszywe; innych wartości logicznych nie ma.

(3) Zdania o różnych wartościach logicznych nie mogą przedstawiać tej samej sytuacji.

(4) Logika powinna być ekstensjonalna, tzn. denotacja dowolnego wyrażenia złożonego jest funkcją denotacji jego wyrażenia składowych.

Według Suszki, nazwa oznacza przedmiot, a zdanie opisuje sytuację. Zbiory przedmiotów i sytuacji są rozłączne. Jeżeli zdanie jest prawdziwe, to sytuacja przedstawiona przez to zdanie zachodzi, czyli jest faktem. Jeżeli natomiast zdanie nie jest prawdziwe, to sytuacja przedstawiona przez to zdanie nie zachodzi, czyli, jak mówił Suszko, jest antyfaktem, zdanie to przedstawia tylko pewnośmo liwo, która w rzeczywistości się nie realizuje. To, że tylko zdania podlegające asercji oraz, że tylko zdania mogą być przesłankami bądź wnioskami w rozumowaniach, jest ich zwykłym odpowiednikiem ontologicznej różnicy między sytuacjami, czyli korelatami semantycznymi zdania a korelatami semantycznymi innych wyrażeń. Ze względu na to, że w języku rachunku predykatów występują wyłącznie zmienne nazwowe, to w języku tym w sposób wyrażymy formułowania twierdzenia dotyczące tylko przedmiotów, stwierdza posiadane przez nie własności, oraz zachodzące między nimi relacje. Zdaniem Suszki, aby formułowania twierdzenia dotyczące sytuacji, w języku muszą występować zmienne zdaniowe, nieprawdziwościowy spójnik identyczności oraz kwantyfikatory wiące zmienne zdaniowe. Wszystkie te rodzaje wyrażeń występują w słowniku logiki niefregowskiej. Pojęcie sytuacji oraz interpretacja spójnika identyczności stwarzają pewne trudności intuicyjne i interpretacyjne, dlatego logika niefregowska nie spotkała się z takim uznaniem, jakiego oczekiwał jej

twórca Roman Suszko. Był on zdania, że spójnik identyczności jest bardziej pierwotny niż inne nieprawdziwościowe spójniki występujące w logikach Łukasiewicza, czy też w logice modalnej. Pogląd ten jest również podzielany przez innych logików. Według Suszki, spójnik identyczności jest podstawowy z dwóch powodów: (1) idea identyczności jest bardziej jasna niż idea konieczności czy możliwości; (2) spójnika identyczności z logik, które są używane, wyeliminować się nie da, gdy jego funkcje przejmują wtedy spójnik równoważności. Dodajmy jeszcze, że Suszko dystansował się od wszelkich semantyk zakładających byt nieistniejących przedmiotów, bytów, w których dopuszcza się istnienie treści (propositios) niezależnych od wszelkich konstrukcji językowych. Nie wierzył również w możliwość formalnego opisu zależności znaczenia wyrażonej od tła pragmatycznego.

V. UCZNIOWIE. Profesor Roman Suszko miał duży wpływ na wybór problematyki badawczej oraz na sposób prowadzenia badań naukowych przez wielu logików, filozofów i matematyków, zarówno w kraju jak i za granic. Fakt, że Suszko stosował z powodzeniem współczesne metody matematyczne do rozwiązywania problemów logicznych i filozoficznych, przysparzał mu niewiele uczniów i współpracowników. Wspólna praca R. Suszki i J. Łosia *Remarks on Sentential Logics* spotkała się z twórczą kontynuacją ze strony profesora Ryszarda Wójcickiego i jego szkoły zajmującej się tak owocnie rachunkami logicznymi w latach siedemdziesiątych. Podobnie praca: *Logika formalna a rozwój poznania. Diachroniczna logika formalna* znalazła dalszą kontynuację w badaniach stosujących teorie modeli w metodologii nauk empirycznych, mamy tu na myśli zarówno badania profesora Mariana Przełckiego jak i profesora Ryszarda Wójcickiego. Z kolei prace Suszki dotyczące składni języka naturalnego oraz wzajemnych powiązań między składnią a semantyką, a także dotyczące formalnej ekstenzji i intensji były kontynuowane przez Barbarę Stanosz, Adama Nowaczyka, Urszulę Wybraniec-Skardowską oraz Jerzego Pogonowskiego. Z kolei do prac, w których Suszko formułuje swoje zasady paralelizmu między językiem a światem (mamy tu na myśli prace: *Syntactic structure and semantic reference I*) oraz tych, w których Suszko przyporządkowuje zdaniom wartości logiczne inne niż prawda i fałsz, odwołują się niejednokrotnie Bogusław Wolniewicz oraz Grzegorz Malinowski. Był przez pięć lat w Stanach Zjednoczonych, problematykę logików niefregeowskich oraz wyrosł z niej logik abstrakcyjny zainteresował Suszko grupę logików matematycznych ze Stevens Institute of Technology. W USA uczniami i współpracownikami Suszki byli: S. L. Bloom, D. J. Brown, J. D. Kagan, A. Michaels, R. Quackenbush i inni. Okazało się, że abstrakcyjna logika wyrosła z rozważań dotyczących charakterystyki logiki niefregeowskiej oraz jej usytuowania

w obszarze innych logik, znajduje zastosowanie w algebrze uniwersalnej. Aktualnie logikami abstrakcyjnymi zajmują się w Polsce:

J. Czelakowski, W. Dzik, W. Dziobiak, A. Wroński i inni, a na wiecie mi dzy innymi W. Blok i D. Pigozzi. Przytoczyli my tutaj przykłady badaczy, z którymi Suszko b d bezpo rednio współpracował, b d wywarł wpływ na kierunek ich bada swoimi publikacjami. Najwi kszy jednak wpływ naukowy wywarł Roman Suszko na osoby, które pisały prac doktorsk pod jego kierunkiem. A oto pełna lista doktorów wypromowanych przez Romana Suszk w kolejno ci chronologicznej:

1. Wiesława andarowska: *Konstrukcja klasycznej logiki w j zykach zooperatorami wi cymi zmienne w oparciu o składni logiczn i teori konsekwencji*. Wydział Filozoficzny UW, 8 XII 1964.

2. Barbara Stanosz: *Funkcje znaczeniowe wyra e w uj ciu logiki formalnej*. Wydział Filozoficzny UW, 12 I 1965.

3. Waław Mejbbaum: *Wielko fizyczna a do wiadzenie*. Wydział Filozoficzno-Historyczny UWr., 30 VI 1965.

4. Zdzisław Lis: *Logika teorii otwartych i jej zastosowanie do rachunków nazwowych*. Wydział Filozoficzny UW, 13 XII 1966.

5. Donald J. Brown: *Abstract logics*. The Faculty of the Stevens Institute of Technology, Hoboken, New Jersey, 1969.

6. Henryk Lewandowski: *Nietwórczo i przekładalno a definicje*. IFiS PAN, 20 X 1971.

7. Mieczysław Omyła: *Deskrypcje i definicje w teoriach rodzaju W*. Instytut Filozofii UW, 15 V 1973.

8. Ailen Michaels: *Sentential calculus of identity and negation* (drugim promotorem był S. L. Bloom). The Faculty of the Stevens Institute of Technology, Hoboken, New Jersey, 1973.

9. Ryszard Wawrzy czak: *Boole'owskie teorie w SCI*. Instytut Filozofii UW, 15 II 1975.

10. Bronisław Tembrowski: *Algebry Boole'a z dodan operacj binarn*. Instytut Matematyki Politechniki Warszawskiej, 15 IX 1980.

12. Wiesława Kielak: *ENE-logika*. Instytut Matematyczny Uniwersytetu lskiego, 15 V 1983.

Roman Suszko za najwa niejsze swoje osi gni cie naukowe uwa ał stworzenie logiki niefregowskiej. Pod kierunkiem bezpo rednich uczniów Suszki zostały obronione nast puj ce prace z zakresu logiki niefregowskiej:

1. Piotr Łukowski: *Intuicjonistyczny rachunek zda z identyczno ci*, Wydział Filozoficzno-Historyczny UŁ, 1993 (promotor Grzegorz Malinowski).

2. Anna Wójtowicz: *Wlasno ci: interpolacji, Hallden-zupelno ci i Betha w logikach niefregowskich*. III 1997 (promotor Mieczysław Omyła).

Aktualnie jest na ukończeniu rozprawa doktorska pisana przez Tadao Ishii na temat: *Modality, implication and identity* napisana przez Tadao Ishii na temat: *Modality, implication and identity* napisana przez Tadao Ishii. Praca jest pisana pod kierunkiem Hiroakira Ono w Ishikawa w Japonii. Doktorant, Tadao Ishii wygłosił obszernie sprawozdanie z tej pracy na XLV Konferencji Historii Logiki w Krakowie dedykowanej Romanowi Suszko (październik 1999) dla uczczenia osiemdziesiątolecia urodzin i dwudziestolecia Jego śmierci.

VI. KOMENTARZ. Roman Suszko kontynuował najlepsze tradycje polskiej szkoły logicznej, znaczący to między innymi, jego prace wyrastające z problematyki filozoficznej, która jest badana w sposób formalny z zastosowaniem współczesnych metod matematycznych i badania te częściowo prowadzi do nowej problematyki logicznej. Na przykład Suszko formalizował fragment ontologii Wittgensteina, a formalizacja ta wymagała spójnika identycznie. Z doświadczenia spójnika identycznie do klasycznej logiki powstała logika niefregowska, a badania nad nią stały się punktem wyjścia do badań nad czysto logicznymi strukturami zwanymi logikami abstrakcyjnymi. Podobnie wcześniej uczynił Jan Łukasiewicz, którego badania dotyczące determinizmu doprowadziły do stworzenia logik wielowartościowych.

Jedną z prac Romana Suszko nosi motto: *Abstrakcyjna matematyka może być rzetelną filozofią*. Wśród polskich logików Roman Suszko - jak się zdaje - w najwyższym stopniu w swoich pracach łączył filozoficzne treści z matematycznymi formami. Roman Suszko wywarł olbrzymi wpływ na zainteresowania i działalność nauk polskich logików w drugiej połowie XX wieku.

Streszczenie

Roman Suszko był jednym z najbardziej barwnych postaci w polskim środowisku akademickim po drugiej wojnie światowej oraz jednym z najwybitniejszych logików polskich drugiej połowy XX wieku. Nauczycielami jego byli Zygmunt Zawirski oraz Kazimierz Ajdukiewicz. W początkowym okresie swojej twórczości współpracował również z Jerzym Łosiem. Prace jego poświęcone były głównie rachunkom logicznym, teorii modeli, logicznej składni języka naturalnego, prawdopodobieństwa logicznego oraz zastosowaniom logiki do analizy rozwoju poznania. Za najważniejsze swoje osiągnięcia uważał stworzenie logiki niefregowskiej. Niefregowska logika nazwana przez Suszko klasyczną logiką wzbogaconą o spójnik identycznie oraz o kwantyfikatory wiążące zmienne zdaniowe. Logika ta jest ekstensjonalna i logicznie dwuwartościowa. Niefregowska logika jest tak ogólnym rachunkiem logicznym, jak klasyczny rachunek predykatów, klasyczny rachunek zdań, tak więc wartość logiczna logiki Łukasiewicza oraz pewne modalne

systemy logiczne s szczególnymi przypadkami logiki niefregeowskiej. Podstaw niefregeowskiej logiki jest pogl d, e zdanie przedstawia pewn sytuacj , która czyni to zdanie prawdziwym lub fałszywym. W j zyku niefregeowskiej logiki mo emy sformułowa precyzyjnie twierdzenie stwierdzaj ce, jak utrzymywał Wittgenstein, e wiat jest ogółem faktów. Ze wzgl du na pewne trudno ci interpretacyjne zwi zane z poj cciem sytuacji, logika ta nie spotkała si w ród logików z takim uznaniem, na jakie zasługuje.

Summary

Roman Suszko was one of the most fascinating personalities in Polish academic circles after World War II and one of the most outstanding logicians of the time. His teachers were Zygmunt Zawirski and Kazimierz Ajdukiewicz and at early stage of the science activity he also collaborated with Jerzy Ło .

Suszko was engaged in various scientific problems, for example: models theory, logical calculus, logical syntax of natural language, logical probability and application of the models theory to analysis development of knowledge.

According to Suszko the greatest of his achievements was creating Non-Fregean logic. The term „Non-Fregean logic” was used by Suszko to called classical logic enriched by identity connective and quantifiers binding sentential variables. This logical calculus is extensional and also logical two-valued. Non-Fregean logic is such a general logical calculus that the classical predicate calculus, classical sentential calculus, Lukasiewicz’s finitely-valued logics and some modal systems are particular cases of Non-Fregean logic. Base of Non-Fregean logic is view that sentence describes situation, which makes this sentence true or false. In the language of Non-Fregean logic that we can formulate precisely theorems concerning the world perceived after Wittgenstein as the whole of facts. Because of some interpretational difficulties concerning the notion of situation the logic not gained among logicians the regard it deserves.